

ХООЙЛУЛАРНЫ ПРОПАГАНДАЛААР

Ажычы чоннары хойду-дурму сагырына кижингер болган хойду-дурму быжыклар талаам-биле Улут-Хем райкуксомунда ажылыг дугайы Тыва АССР-нің Дээди Совединің Президиумунда хуралында чуталышкан.

Ана илеткелч райкуксом даргазы К. А. Маски-оол болган санал берген эинтер Улут-Хемин чер-чер Советтери, мында административтик органнар, хой-пичти организациялары, кижизиделге ажылыг, пропагандист хем-чегерлер чогуур делегация ап чорутканын демделгэн. Советтерин сессияларында, кукуксомнарнын хуралдарына хойду-дурму сагы турарынын баяндадырып чуталышкан тургулаан. Чижээ, эртен чымы район Советинин есебяларында, кукуксом хуралдарында бугу-пичти өөредилге дугайында, кээде Совет дугайында Хойлуларнын кукукседайыч талаам-биле Кок-Чыраа, Ары-Узуг Советтеринин ажылыг, кемингер херектер үлгидешикчилери болдуруу дээд райкуксомунуң иштики херектер кидилгенин ажылга иштиргенде, өөредилге, өөне-даа чутула айтырлар, кижизиделге чон ортузунга хойду-дурму сагырына кижизидилгени, пропагандистик хемчегерлерин дегенде элден бедон. Административтик органнар ажылдакчылары чер-черге 150 лекцияны номчуп, тайлыыр ажылыг чорткан.

Ап чоруткулаан хемчегерлерин дээди кийди болганы? Пропагандист чамдык аргаларын ажылга, профилатик хемчегерлерин болу чогурну-биле ап чорутса-да, оларнын дээтин куду болу турарын хуралда делегация. Ажылдың эки арга-дуржугуларынга райога неггесетерин турар. Район болган чер-чер Советтеринин кукуксомнарнын ажылдадырып отуруу амыг төңгүң пелдеденнелдир, дөгөөнчү жүргүзүп, сайырагайыттайды, эркинчирон практика-биле ажылдадырып түндүгүнде болу турар чегестерин Президиум хуралына санал берген эинтер айткан турган.

Районда кемингер херектер үлгидеи чорутканын аналитич өөредилге, эртен чымы оң мурунда чыла бодалга хой болган. Хойлу-дурму пропагандалады, пропагандист хемчегерлерин чамдык херекте кошнатканын херекчил оң болуур. Администрация хой-пичти оргназылары-биле харылазын ам-даа кошкан. Илангыч эл хуузуңуң судуу, расизм, улусту дуржулаарынын неггесетерин, ажылдың дээтин чедип алыр дээд хемчегерин албай турар. Райога хойлу-дурму быжыклар, тайлыыр ажылдарын дээтин чорутканы айтыкча донтаалды Президиум хуралы хулаан алган болган (Улут-Хем райкуксомунуң дугайында К. А. Маски-оол) кижизидилге оң хемчегерин боттадырыгыча утландырган.

чорбастаан. Суурда эки турарынын улусту дуржулаарынын ажылды иделейкичей болган. «Колхозтарын болот совхозтарыны тарыда модернизация чидирткени дээд хара-мысалга олар дугайында» СССР-нің Дээди Советинин Президиумунун 1955 чылдың январды 11-де Чарымы Улут-Хем районунда ажы-агыйларды четтес кукукседил турар. Тарыла шолдорун малга чидирткенден эртен чымы боюнча 29 муң амыг рубльдин когаралына район таварышкан. Райкуксом оң Чарыктың кукукседайыч контро-люн кошкан боттадырган.

Бүдүрүгелерде, организацияларда куш-ажылдың кам-галалыг болган техникалыг амыг чок чорутуун айтырдыгыны кижизидилге сула. Автоматиналарын орун-ка оозал-ондук кылды чоругу өзөөш авет.

Бо бугу четтестер түнү коргутуп турары? Хойлу-дурму быжыкларын халыкчырычы утландырган органиация ажылды районунда чер-чер Советтери кошкан чорутуп, бар арталары, эки дуржулаарынын неггесетерин, ажылдың дээтин чедип алыр дээд хемчегерин албай турар. Райога хойлу-дурму быжыклар, тайлыыр ажылдарын дээтин чорутканы айтыкча донтаалды Президиум хуралы хулаан алган болган (Улут-Хем райкуксомунуң дугайында К. А. Маски-оол) кижизидилге оң хемчегерин боттадырыгыча утландырган.

ЧӨВУЛЕЛ ХУРАА

СОФИЯ. (СЭТА). Софиниң партия-ажыл-агый акти-вниң чөвуле хуралы партияны болган чактаң уду-рутууларын киркирген-биле Софила болуп эрткен.

БКП ТК-ның Бирги секретары, БУР-нун Күртү Чөвуле-ниң Даргазы Т. Живков чымылгарынын мурунга түвө чу-гаалаан. Беш чылдың плавин долдуур болган ажыр бүдүрү-дир дээд, куш-ажылдың бугуруктуун болган бугуруң үдүрер продукциянын шыарын бедидер дээд бугу улусту социалисттик чарыктын улуг учур-узааны оң айланды. Чурттуң хөгжүдөөнин бедик темптери болган ажычы чоннарынын амдылар депселениг бедилешкени Болгариянын делегейге алар-хүдүрүн быжылган, акы-дуума социалисттик чурттарын мурунунга оң интернационалчы хүдөөлөгөн чедипканын күсөөдирге таварышчыг бай-даларын тургузуу турар дээрин Т. Живков чуталаан.

КАДЫКШЫЛГА ЧЕРПЕРИ

ВАРШАВА. (СЭТА). Польшанын улусту эрге-тагымгазы бугурунде кадыкшылга черлерин хөгжүдирге улуг кичээтин сайып турар. Чурттуң бугурунде амбулаториялар ажылды оларын дуржулаагы меди-

ДЕТКИП ТУРАР

БОНН. (СЭТА). Бо хундерде хой-чиритиниң эң калбак кезектери, демократия партиалар болган органиациялар Европада байдалың экин-дерине дузалаар керээ-лерин күштүг болдуруу бадыла-ры дөң шимчээшкениде кир-жин турар.

Чуртта «Хамааты эгеле-шинниң» хой саныг комитеттер ажылдып турар. Олар ич-де оң чутула политиктик документиаларын деткээ кийги-ригилер алаанга ат салырып организациялап, чыны, чон ортузунга калбак тайлыыр ажылыг чорудуп, хууустарын болган эске-да материалдарын неггесетер турар. Ол бугу керээлерин доп-лоран күштүг кылдыр ба-дылаар дугайында шимчээш-кенин деткиричине чонун кий-гырып турар. 100 муң амыг кижизидилге болган чегесте-ленешикчилери дүжүрери деп чылдык-на эртер кампанияга керикшеп. Москвага болган Варшавага чарган керээ-лерин амдыралга керек кырында боттадырып чорударыга чай-

СОВЕТ-ЕГИПЕТ

НАЙЫРАЛ НЕДЕЛЯЗЫ

КАИР. (СЭТА). Ында улустуң «Аль-Гури» дээд култуура ордузунда совет-египет найыралдың неделязын байыр-лы-биле амгыткан.

Аңаа холбаштыр болган гу-бернаторунуң оралакчысы Фа-тик Абу аль-Сауд чуөвө чуталаан. «Египет улус совет улустуң эл-найыралчы бугуңуң хар-ам чок дузаламчызын камна-даа асет. Биштиң найыралчы-зы-биле улам быжыккан бол-гаш бугу талазы-биле уре-түн-неңди кады ажылдаарыга-биле тургустунган» деп, ол чу-гаалаан. Аңаа чылган амгы-чыннар, ус-дарганчылар, ин-теллигенция талзлекчилери Фа-тик Абу аль-Саудуң өл чу-газын үргүлчүлөгдүг, ди-миттиг адыш чаксааныны-биле уткааннар.

«Аль-Гури» ордузунда «ССР»-культура болган амгы-дырал, «Совет Армия» тай-бынчы камгалында деп делегейлер, а ол шыкаш до-дег графиканын делегейге база амгытынган.

Неделязын програмязында хой националдыг совет куруу-енин амгыларын дугайында лекциялары болган беседа-лары кыларын көргөн. Егип-ет журналисттер, култура амгыдакчылары ыңдыг лек-цияны номчурунга калба-дын киринер. Совет ижи-леринин ажи-ижинин болган чедипкининиң дугайын чу-гаалап турар кинофильмер база үнер.

Египетте оюн коргутуу чо-руп турар «Иверия» деп го-руңу ыры-хөгжүм ансамбли не-делд амгылыгынынга улуг концертти бараалгаткан.

БЕДИК ШАННАЛ

САНТЬЕГО. (СЭТА). Совет хөреажинер комитетиниң иш-да чоруу турар төлөөдөрлөниң баштыгы, делегейде эң баш-тайгы хөреажер-космонавт В. Николаев-Терешкова Чи-линин агаар шериниң эң дээди орденни «Дайымчы ачы-хавыды дээд улуг сымдык»-биле шаңнаткан. Совет тө-лөөдөрлөниң алдары дээд чурттуң президентизи Салидор Аллединиң тургускан хүлөөн амгылыгынын үезинде ол шаңдалды Чилиниң агаар шериниң күштериниң команди-лачызы генерал Сесар Руис Давно тавысқан.

ДХМ-НИН МЕДЕГЛЕЛИ

ХАВОЙ. (СЭТА). Апрель 6-да дыка хой амгык само-лейттар ВДР-ның районнарын-га халдатканы кылган ВДР-ның Дагтын херектер министрствозунун медег-лелинде айткан турар. Оң-биле кады амгык шериг кораб-дер эрик кымдыктың рай-оннарына 500 амыг улуг сна-рядтары база амыг үдүр-гөр болбааштыр бол-ган болбааштыр түнө-дө чон ортузунга өлгөн-нөр болган балыкчылар бар. Дыка хой чуртталга ба-зынары үрөткен.

Ол дээрге амгык империа-листериниң эң аратааныг дай-ын авантюризм болбушан, Согуу Вьетнам бомбала-рын болган болбааштыр шуут соодакыр дугайында амгык чактаңгы хүдөөлөгөн ары-пур чоңка сагылан үлгүдиг болуп деп медегеледе чу-гаалып турар.

Чаа үлгүдиги кылдырда амгык империалистер кө-өт-

ЧАНГЫС ЭПЧЕ

САНТЬЕГО. (СЭТА). Чили коммунистеринин органы «Син-до» солуң редакция чутууу паралап, империалисттик ай-мылды барымчалаан, бугу чили улусту патриотчу ма-дык эңгез кыйгарган. Чилие-уудур Топ разведка эргеле-иниң болган амгык монопо-лияларын хоралакчы амгык чорудууларын дугайында «чарлатканын» документалер база сүдөөчүна шапыяның на-дыг-бир кезеге өвөс, а бугу напыгата удуру утандырган ду-гайын херекчилер турар деп, солуң айткан. Оң учурунда бо үеде бугу чуөвө кол со-рулгага — чилин камгала-рына чакырган турар учу-руңу кара сагыштыг бодал-дарын боттадырып чедип

Топ разведка өргөдөи бол-гаш амгык монополиялар сой-галатса-да боттарыңың шап-нарындан ойталаван деп, со-луң айткан. Оң учурунда бо үеде бугу чуөвө кол со-рулгага — чилин камгала-рына чакырган турар учу-руңу кара сагыштыг бодал-дарын боттадырып чедип

ШУУРГАНЫН УРЖУКТАРЫ

ДАККА. (СЭТА). Балла-дештиң наймысанынын тавары-шыкын үдүрүшкүмүз чөвө-го болган бодулу шуурган-нын тургусканы 40 амыг кижизидилге болган элден ма-дурун чуртталга чер-дери катат тургулар дээд дүрүк хемчегериниң ап турар.

ЯДРОЛУГ ОКТАР

ЛОНДОН. (СЭТА). Шотлан-дияның Холи-Лохта «Полярис» деп ракеталар-биле чепсел-денген сууг аады-биле чоруур амгык хемчегеринин турар че-ринде амгы үеде бир муң кире

ядролуг дайынчы октар бары-рынын дугайын «ядролуг чеп-селен дүжүрери дээд шим-чээшкени» органиациянын секетары Дэв Неттлтон медет-лээ.

Совет Эволюциниң улустары-нын 20 дымдарына «Наптал» 188 катан үгөн (инти тара-гы 6.584.000 акселлар). «На-птал» болган Маркстың эле-ментаар чурттын амгытала чедип паралагыла чымон амгылары болган чүдүрери К. Маркс база Ф. Энгельс Чогааларын долу чымдыг-дың ийиң дугайы кезип бу-руңу-биле тургурун турар. Оң чүе амгы томнар болуру. Ону амгы үеде Совет Эволюцини Коммунисттик партияның Топ Комитетинин чамыда Марксыл-ленинизмди исти-туду болган Германиянын Социалистик чамды аай партия-амың Топ Комитетинин ча-мык Чогааларында-ла номчаван. «Маркстың теория-зының үдөөлөгөнү болган чаа бодаларын дугайында чаа бодаларын дугайында болу чуталаар чораан» деп, В. И. Ленин итиги уткаа Алта Нильмача бекени.

В. И. Ленин бодуңу теория-ны амгылары болган революцисту амгы-чорудууга амгы «Напталды» делтер-гей-биле амгыган чораан. «Напталды» өөренип итиги-дээрин болган Россияга база эске-даа чурттарга тогуу талазы-биле оларнын озгайг байдаларын барымчалаан ову амгыларынин шапырадыг үлгү-лөгөн-чирине өз берген, аага үдөөлөгөн, напталызыны хөгжүдөөнүн империалисттик үе-чаксаанын байдалдарына марксыниң эртемни хөгжүт-кен. Чаа, социалист инти-леди формализмиң эконо-мниң дүжүрерин амгыткан.

Елизавета ОРЛОВА. (ИМА)

ЧАГАА, БИЛДИРИШКИН, ХОМУДАЛ

Ол-ла хуралга Моңгун-Тайга районуңуң чер-чер Советтери-нин кукуксомнарнын хамаа-тыларың чагааларын, билди-ришикчилерин болган хо-му-даларын сайгыры көрүп, хууда айтырлар тургузуу мөөн турар кижилери, хүлөөн амыг организацияламың дугайың база чуталышкан. Райкуксом даргазы О. Н. Лопсан-Серен аңаа илеткен кылган. Чонун чагаалары, билди-ришикчилерин, хомудалары-

КАРА-ШАТТА

Көдө ишчилерин, мадык-чы маалчыларын бир кол соругазы болза мал бажын өстүрери болуур. Маңаа СЭКП Төв Комитетинин болган СССР-нин Министралер Чогуулуниң «Хой амгылыгын» продуктуларын бүдүрерин улам ийи көвөдери бугурун оң шыарын экиндер талаам-биле хем-чегер дугайында» донтаалы удуур-узааны. Аңаа ху-дун амгылыг хойдулар бо чылдың плавиниң ондала-рын чедипканын күсөөдирге бугу күжүң утанды-рым. арга-чурааларын чон ажылган турар.

Кадык кижинин амгыг хуудау болган харымаала-дыг, хой күштү неггөр дээр билдингер. Моон чижизидилге Улут-Хем районда «Х Улут хурал» болуштун маалчылары Оюн Данчай-оол биле Севилбаа Данчай-оол олар-нын ажыл-ижин көргөүшө.

Кара-Шатта 1965 чылда бээр кыштан, олар чаш хура-ганнарың чыл бүрү ошаме-дин доруктур өстүрөтп.

К. МАРКСТЫН «КАПИТАЛЫНЫ» I ТОМУН ОРУС ДЫЛЧЕ ОЧУЛДУРГАШ, ПАРЛАП ҮНДҮРГЕНИНДЕН БЭЭР БӨГҮН 100 ЧЫЛ БОЛГАН.

Чуө чыл мурунгда, 1872 чылдың апрель 8-ге Петер-бургтун ном сандыгарына улуг үндүртер-биле лаштыда «Капитал. Политиктик эконо-миянын шүмүчлөөн» деп ном бастуң келген. Автур — Карл Маркс. Эртемниң коммунизмин үдөөлөгөнүниң шылгаргай чоголынын орус дык кы-рымга баштайы ошундугуң үндүрүлгөн оң болган. (СЭКП) ТК-ның чамында Марксыл-ленинизм инсти-тудун библиотекказында ол ном ам-даа кадалатканын чыдар). «Капиталды» орус дык кырынга бурун бетлеккен каал экземплярны Петербургтан же-дин көргө, ол бодуштунга че-дин чууга «онг-медөөнчү боон, Марксың чачы-медөөнчү болган-оңдүктүргөңү бугуру байырлап болган»-деп, вецем амгыкын Фридрих Лессвер бижээ.

К. Маркстың амгылары орус дык кырынга каш удаа үгүлөгөн. «Капиталды» нем-ет дык кырыга баштайы үндүрүлгөн (1857 чыл) Гам-бургка чырыкче үгөн төмө-дө, илангыч Делетогиниң Амгылыгың Эволюциниң органиацияны болган үдүрүгү-чү болуу амгык-чорудууга-зының салдары-биле Марк-

ЛАОС. Соңгу Лаоста амгык сатканынчыларнын эң кол турмузу — Лонгчег де-висыктеринде лаос патриоттар дайын чорудууларын улам калбартып турар. Ычан-гаш амгык умар чүд болганды экинидер дээд ол чоң-кавыны үзүң-саксаал чоңка бомбалап турар. Ычналза-даа думур аттырган амгык самолеттарнын саны база улам көвүдөп турар. Лаоска агаар дайыннын үезинде АКШ-тын нинти чидири амыг үеде 2.323 самолет болган вертолёт бооп турар. ЧУРУНТА: ЛАОСТУҢ УЛУСУЧУ ХОСТАЛГАШЫ ШЕРИНИҢ БИР БӨЛҮК ХАЙГЫЛЧЫЛАРЫ СУГ НЕЖИП ТУРЛАР. ВИА — СЭТА-НЫҢ ФОТОЗУ.

КАПИТАЛ

жөөн, номчуура «ары» көч-чүг, утказы билдимес ном-дур, мыдыг болганда оңу Рос-сияга өзөөш уаус номчуур боор, олар оң утказын-даа шодууг билди албаатар бол-ганы дээд «Капиталды» чы-рыкче үдүрерин чөпшөп-кешер. Ычналзажок «автур-ну овалдан коргутуу турары ол кылдыр» улус бодай бер-бени дээд Маркстың портре-ли оң ап напкан. Маркстың «Капиталды» мурунчы орус интелегген-чиги чымы-биле улук алган. «Капиталды» идеялары сту-дент аудиторияларче, ол үеде өзөөш саныг турган амгыкыч болгумверке тарап өгөлөн. Оң мыкча мурунчы үеде-болданды орус эртемде-чир оң мурунга лекцияла-ры оң улуктазы чуталаан, чүдүдгө, брошюраларга бол-ган номнарга бижип турган-нар. «Капиталды» укур-утка-зы амгылыгынага тайла-гырал турган пропаганда-терин бирээш амгык деп бижээ: «Хүдөөлүг амгылаш могад-турушкан» болза-даа, амгычыннар бистид бөсөла-ларымың улуг сонургал-бык дымнан турганнар. «Капиталды» сонургал чуө уду турганмы? Идеология ре-волюцисту күштүңдө, «Каш-

тал»-сөң коргучу эварады деп авторуң бодуңу бижээ-ни таварыла өвөс (К. Маркс болган Ф. Энгельс. Чогаала-ны т. 34, арын 453). Марк-стың өлгөнүн соода «Ка-питалды» II болган III то-мунан (орус дыкче Н. Дани-ельсон ошундугуң) парала-га бетлеккен үдүрерин оңуңу база соратниг Фридрих Эн-гельс бирги томга репенция-зынга мында деп бижээ: «Чө кырында капитал-тер болган амгычыннар чурттап өгөлөн үеде бээр амгычын-нага бо хире учур-узаалыг чамгыс-даа ном кестүп көр-бөз.» (К. Маркс болган Ф. Энгельс. Чогаалдары, том 16, арын 240). Төгүңүң болган статисти-каның тогарай материалда-рына дайып, оларын амгы-лап турган, Маркс интеле-дизмниң амгыкы болуу ка-питализмиң амгык бугуруң шылгелден, оң хөгжүдөөнүн дүжүрерин амгыкын, капитализмин чылган чок бурун дүжери болган социалисттик интелегген оң орнуңа ре-волюцисту оруктан чедип ке-лини оң бугуреткен. Хааныг эрге-тагымгазы дүжүмөттөр болган жан-дарынын өзү номчу чырыкче үдүрүрүн база садарын чөп-шөпкешин улуг адалгал

КОЛ ЧҮҮЛ — ШЫНАР

Школада өрөнөп турар өрөнөкчү буюруга ханы болгаш быжык билгилер дээр Москва хоорайнын мурнакчы башкыларынын кийгирын Бай-Тайга районун башкылары амыдыралга боттандырышы биле чамдык ажилдарны кылган. Ук кийгирынын районук коммунист башкыларынын январьда болган хуралына танышкан, ону дөткөз. Тус-тус школарга «Өрөнөкчү буюруга ханы болгаш быжык билгилер базри» бүгү-нитиник ортума өрөдигезин боттандырышынын кол айтыры» деп чугула чүгүл башкыларыны чөвүлүп хуралдарына чугалашкан болгаш бо айтыры талазы-биле додарай шиктирине хүлөсп алган.

Бо эртен үшкү улдукта бистин районунун школарында өрөдигез турар 2916 өрөнөкчүлөрдөн 243 өрөнөкчү багый өрөдигез. Ычанга район школарынын өрөдигези 91,7 хуу болган. Эртен чылдарга боадагы өрөдигези шынары элөз бедиз. Ол шынаш 4-5 демдектерге өрөдигез турар өрөнөкчүлөрдүн саны көвүздөг.

Өрөдигез-кижиизидилгели ажил талазы-биле эки түңкөлдөрин Кызыл-Даг ортума школары чедип алган. Ук школарын өрөдигез 94 хуу болган. Бай-Тал, Шуй ортума школарынын өрөдигез-кижиизидилгели ажил бо өрөдигези чылында көскүзү-биле кижизээ.

Үшкү улдукта 100 хуу өрөдигези 30 класс, 39 башкы чедип алган. Үш-дөрт чыл улаштыр доктаамал эки түңкөлдөрин башкылар Сайдай Иргит (Тээлиник № 2 школазы), Дойтамал Салчак (Тээлиник № 3 школазы) чедип алганнар.

Район школарынын физика, химия олимпиадаларына дээр түңкөлдөрин Бай-Тал ортума школарынын өрөнөкчүлөрү алган. Ол-ла школары физика, химия башкылары Аңгыр Хертен, Чылбак Нуулар өрөнөкчүлөрдүн олимпиадаларга эки белеткөзөнөр.

Бо өрөдигези чылында Кара-Хөл сос чыл, Шуй надыкшыгы школарында өрөдигези-кижиизидилгели ажил көшкөн тургустунган. Өрөдигезин шынары чавыс. Ол школарда башкыларынын методтиги каттыжылгасынын секциялары доктаамал ажилдавайн, школада мурнакчы башкыларынын арга-дурмулганын анык башкыларга дамчытпайн турары четпес.

Бүгү-нитти ортума өрөдигези бүрүн боттандырыраа, өрөдигезин шынарын бедизери, школада нитти өрөдигези-кижиизидилгели ажилды бедик дөңөлгө тургузары башкылар коллективтеринин чугула сорулгасы болур.

Бай-Тайга район.

Б. ШАНТАР-ООЛ.

АПРЕЛЬ 8-ТЕ

КЫЗЫЛДАГ

12.00 — «Ажыл эленичтери». Дамчыдалга. 12.15 — Уругларга. Мультифильм.

МОСКВАДАН

13.00 — Дамчыдалгалар программазы. 13.05 — Сөөлгү мектептер. 13.15 — Уругларга. «Дирек амынтар дөдөгей». 14.00 — Хоккей тизмеси-биле делегей чемпионолды. ССР-ХФР. Прагада дамчыдалга. 2 болган 3 көвөз. (Бижадалга). 15.40 — Музыкалык юность. 16.05 — Улуу ажал-адылгын эртелеп башкарынын айтырылары. 16.35 — «Кудумчуга түүдү болур». Уран-четер фильм. 17.50 — Сөөлгү мектептер. 18.00 — Дамчыдалгалар программазы. 18.05 — Уугустар аралынын шапкоруназы. 18.35 — «Үнелер эртин шыгыган хол». Уран-четер фильм. 20.10 — «Силерин саналганын». Дамчыдалганы О. Дорбохотов чорудар. 21.00 — Эфирде — «Чалым назим». 22.00 — Бүгү буюуга ССР-ин чемпионолды «Картаны» (Львов) — ИСКА. Львовтан дамчыдалга. Ичин ээтээ. 23.00 — «Ев». Информастык программа. 23.30 — 00.45 — Сууга эштиринин талазы-биле делегей маршыдалга. ССР-ГФР. (Бижадалга).

Фототүзүлүшү чедер. Агаарынын температура-мы дадалг чегереги 1-6, октөдөргө 9-14 градус чылгы болур.

Кызылда эдир будуттаар. чабас. Хаттын эфегени сөкүлүдө 5-10 метр болур. Агаарынын температурамы 12-14 градус чылгы.

телевидение

Редакторунун оралакчызы Б. Н. КАРАШПАЙ.

КИНО

АПРЕЛЬ 8-ТЕ

«НАИРАЛ»: «Чедиг дээр» 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактара.

«ПОНЕП»: «25 дугар камерадан уруг» 9.30, 11.20, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21.00 шактара.

«КАА-ХЕМ»: «Херек үзгөдигезинге» «Экман» стадионда (1 болган 2-га кинолар) 15.00, 17.00, 20.20 шактара.

«ВОСТОК»: «Хоорай романымыз» 15.00, 18.00, «Маон чүрөмүн кижиз» 16.50, 20.30 шактара.

Чая тудуглар чалап тур

Күш-ажыл кураамдарынын ажылгаар органнар бистан республиканын чая тудугларына амыкчынар хүлөп аларын чараш тур.

Хүлөп аларынын негеседери болза:

- Ажылчынар 2 чыл хуузаалы күш-ажыл керээни чаргар талаарында, 4 Гына тудуг тертип тудуг органчылары дараалында хүлөдөр-биле тандыр.
- Дөрт хуузаала тысыр, эгитпес 300 рубль түвүг дуузалым.
- Чурттан турган чериден көктөр чаргалдар.
- Чагаланкыктын шитти чуртталга бажырларына бот кижилерге орун, дөкөк-биле.
- Ажылдак федер үн-чөк болган хер-херекселдер-биле Ажыл амыкчыларынын амыкчыларын, амыкчы тускай мергезилдерге өрөдигези органчлар.
- Ажылдарын хүлөп кижилер чурттан турган чериден үндүр биелетке паспорт, шөгүр билет болган күп-ажыл дептерин болур.
- Баар черери: Кызыл хоорайга, Шетинкин-Кравченко күдүмчүзү, 38. Күш-ажыл кураамдарлар эргезил.
- Чалава хоорайга, Кызыл-Мамалды суурга, райкуукомнарда амыкча хүлөп алыртыа бузаттырген кижилерге, оң өскө районнарга райкуукомнарда дөрт көвөр.

Хөгжүм-шии театрынга

«Апрель 8, 9 хүнеринде А. Н. Островскийни «БАЛЗАМЫН ТУН КАДАПЛАНАГА» деп комедияны боdur. Эгездери кижизинин 7 шак 30-де.

Коллективтин чагыларын хүлөп ай турар.

ДИРЕКЦИЯ.

КИЖИ БҮГҮДЕЗИНИН НҮҮРҮНДЕ

Бойдус. Ол дээр бистин Төрөн чуртуусу, чопуң байлаа, өрүкүзү, салым-чөлү. Өскөн төрөн черивине мыакшылдан, анча чоргааралан Төрөн чуртуусука мыакшылымыз эгезер. Бис боюдусту элдери бис. Ычанга оң кежи-хайбарын четтиреринде анча ону оштуру көвүдөрүт, хай-халыктан камгалаар ужурагү бис. Чүгүле мыааарда бойдус байлаа төмүң чытпес, бистин амыдыралымыз улам каас-шиник, утпа-пшыраат болдурунтар. Ноокта чаа бистин созулуусука чогаалга Степан Саят-оол «Боданын оюнорун» деп чүгүлдү бижиле болгаш. Чогаалынын сеткилд хаймышыкын-биле, тамдыкта улуу дүвүрээни-биле келүрүп турар айтырылар «Шынын» номчукуларынын, сестер-калкынын дооладурун, чүвү кылаа экил. бойдус байлаан улам көвүдөр дээр кындыг хемчегер алза чогуруда дээр чектегит бодаларыны тымыздыгын келген. Өскөн төрөн черини каазын магадал, анча чоргаараланмышаан, оң кежи байлаан кижизинге бай-биле коммунисттик моральга дүштүр чоп ажыглан, кадалган турар бис бе? Бо айтыры хариылар (редакцияга келген чагаларын хой нурузундан аларга) амыдыралдык чегештер дугайын чуугалап турар. Ол тааварыла бе? Бодан көргө, тааварыла эвес.

Черин, арга-аргыны, хем-сугарыны чоп ажыглар, оң ай турарыны кексикти экинелер, көвүдөрү, хоорай, суурларын погаан есеринтер кылдыр жуудулар дээр кылып турар чүгүлдерины база эвезин эвес болгаш. Чагытайда өрө-өрдү болоттар, Черин, Кара-Хаяктын чаа-чыме сагдары черлегин чүгүлдөр сагышты кирер-дир. Ыччалда-даа ан-өскөн, арга-агышты, күштү, бакыты төчөгөргү турарынын фактыларын бижисчилер дүвүрээни-биле илередип, кындыг чүгүлдү боттандырып докөдөгелер турар.

Бөгүн редакцияга келген чамдык чагаларынын допчула-лык кыраар.

УЛУГ-АЛААК ТУРЗА-ДАА...

Бойдука дыма мыак мен. Школачы чыдарымдан эгезел турсыа кокарлар-биле хой-ле чоруп келдим. «Боданын оюнорун» номчуу ора, парактарымыз үчүктөр өвүрү ороумуз-даа, боданын артын калган чараш чурумдарын катан эргип өвүрү огурдум.

Ылангай Бүт-Хөл, Көкөз, Ан-Хүдүктүг, Кара-Хүрөктүг, Холчүктүг, Майчүрөк шакши чүрүмүздү онза черлерин, аржаан-хемерин эрлпй болду, чогаалынын боду-биле чуугалашкан деп болдум. Ол бүгү байлаанкы мөң чурттан турар черинде кичеар ажык-лап турарын илередип.

Хемчик хемчик зуузда турар Улут-Алаак деп чер төрөн черин, өскөн чуртум ол чүвө. Амгы үедө ол сууруму Ан-Даш дюр. Онү өскөртү адаанын база-ла ужурагү. Бо черде Хемчик ийи деп адмирал алган Сеп, Хемчик деп аты алган. Оң арзамыга көчүгү Улут алаак бар боорго, онү Улут-Алаак деп адаан. Чурттангы човуң хайраа чок азылашылдан ол чараш атты солап. Эм үлүштөр — чыкырганы, ит-калды, чодураа, катт терек, халыч, мыкыл-кат, тал колаан үткен чер чүвө. Суурвуч мырдык кындыкта чоокта чаа-

ле эм аймалык холуксаам кылдыр хереглөп турар. Бир эвес ол таарымчалыг хер-хекселдердинг келер болза, ында дыма хой хай чүгү богу шуут-ла көстүп турар.

Онү каанын-биле адайып, ийн-чангыс кижилер кызык дөң турла, халаанын бажын келген үедө хай-диржин чуура боолуп турган, төчөгөктүн бозу-биле алтылап турар. Могу бижип ора, хай чүктөп ийилер ам болуп соктуп туруп бөрү криг бе деп бодалда башка кирер-дир харын. Чоокка чедип-де Чавыдактар-Чалымдан буртунгар дурандар орага, хемини ол-бо таламга чалымарында те-чүкүм өрө-өрдү ботуп үстүп алган. онү, хой дег үскүлөшкөн чоругү чорду. Ам кандыкы? Көвүдөс, көвүдөс-даа салгып. Ол дээр анымар хайгааракчыга чогуда. Чүгүле бистин сөөлгү деискоорипте хамаанчк, райодал анымар хайгааракчылар бар, чогун кым-даа бичбес. Хайгааралдыг турган болза, хамын байлап улам өзүң хамын турбас бе!

О. ЧИЖИТ.

ХОРЗУН ЧААГАЙ.

СҮТ ХЕРЕК

Бо шагымы сайырынгай магалым тоол-биле дөңөп бо-дур. Улаудуң ирелдери дег: «Чөлөш мыккан ялык-бүрү Чечек, чымас бүрөгө шыккан».

Черин, Тасын уунда дөңөп ажалы-биле хайныккан. Калп чылдар мурнууда бо черлерге болкочтар турда. Черин биле Тасындын казын үндүргөн 5 буга бар. Ам онү адимылаан кайыккамы элдеп чүвө. Шаг-үе саймыраңай. «Кара-Хаяк» сөөлгү трактор-техника, эртем-билелги спещиалисттер ноопалык наандыгым боор, хой-ле болгай.

Араттарың демениңи каскал буталарынын суу-биле тараа, ситен шөлдери сугарарыга четир, хой дүжүттүг ап турар. Ковуңг каап чылдарда бээни сугаттын амында дектардан-на 20 пентер чедир дүжүттүг ап турган. Кара-Хаяк мичлар погаам. Бахче культуураларын бала экин-ле өстүрдү турган ийин. Ам көп черин, сугаа чырысаалга чок, батай ажылдан турарындын сөөлгү погаам-түрөр ишанын күчөтсөзүн.

Ук 8 азы 10 чыл өөргөткөни тураскаалы кылдыр школа чамына 2-ден эвезин эвес мыкты тарын өстүрер. Школазын доозуп тура, ол бирги классчыга тарын олууркан мыштарын хайтарар турарына-биле хуулөдөр. Ол мышын класс бүрүзү школа деискоорип арна-шөвөр, погад турарын харымылары-биле хуваар.

С. ЧЕДЕР-ООЛ. Бай-Тайга район.

ДУРМУНУ САГЫН

Ажылдын аамы ыңдыг, дөңөп кийи болгаш мөв. Аргарыга кижилеринг чедирин турары эки-ла, батай-даа чүгүлдөрүн юрүр чөр мөв. Районда мын ажал-агымын мыккан кетип каапкан, азы куруг деискоорипте погаан арга ишчөргөтүп турар дээр үзгөшчөргө чып, тарын олууртуп турар. Ол дөңөккө хой-пиги, ажалы-ишчи бүтүдө кирер-бисе болза, оң ажалын шоокут эвес боор. Чан мын төрөн черлерин мал-магалга таптадып, хариы-даа оларын мичлар амыктап бол-бас дээр-даа төөнөр тургуулаар чүвө.

Ажыл-агылар тымык-на малга хоолдуңг чөм белеткээр дээр буюк-бүрү чыгар. Бо амылды шык мыккан турар бе? Мыктың бодуңг дөңөлдө огура шапайлы, будуктуңг бажындан кымчыг кезип ай, онү хуян дөңөс төлөгөргү черге күрүлгөн ажаары чүгула. «Чыраа-Баян» сөөлгүдү Мажалың сугу-бараян ферма-лык чашыла буюк-бүрү-ле чыгар. Онү таймын-на кайы ка-майчык дүжүртүп каашал-дып, бүрүдери калды, саргар-ган, толган калган Сөөлгү мыңа толпа буюк-бүрүңг белеткөө атым болган. Чогуң озуу малга төм бообайн. Сөөлгүтүң тускай эртемчилери мындыг харымылаа чок бай-дал-биле моон сонгар энтөп-тес жуурагү.

Арға-аргыны өрттөр, төчөгөкчилердин хой-ишчи Таңды район.

Чагалар ам-да илушунаан. Чоюн-Хемчиктен шитер ДИ. ДУВЕНДЕР, О. БОРАШ, Кызылдан Ф. ГВОЗДОВСКИЙ баа арга-аргы, бойдус камгаламын айтырыларын би-жиндиле. Оларын хараалыны үчөшүншан. Бо айтырыны солун дамчытыр чуугалаамын, санал-оналды солун турарымы чегештерин эдин амырныг иргин бээр дээр-инге буюуроп бис. Республиканын ажыл-аимыларын удуруткучулары, Совет болган өскө-де хой-нитти органчы бо талазы-биле чүп бодан турарын, чегештерин чайла-дыр дээр кындыг хемчегер ап турарын дорашп редакция сооңурап, ол дугайын бижирин сүмелен турар. Харымыр-ны манадымыс, эштер.

XX чайгы олимпий оюннарынын хоорайында

Келер үеңи олимпий оюннары болур Монхенге хаалгы спортзалын чырык эртирер, ховар дээр кырыш-биле шыккан. Ындыс шыкы-биле Олимпий стадионуңг чамдык кезимин, сугга шитер черин болгаш оруктарнык кырын база шывар А. УРБАНЫН ФОТОЗУ. (СЭТА-ның фотохрониказы).

СПОРТ ОЮН ХАЙЫМ БОЛГАН

Европа чуртарынын кубоктар эдилекчеринын футбол кубугу дээр байгайгы шүүдө оюнда Москваның болгаш Беряриянын динамотуларынның ужурайышымы 1:1 санакыг тыным болган.

БАЖЫН ЧАНЫНЫН АРЫГ-ШЕВЕРИ

Чүгүле чурттан оларар бажын шитип эвес, харын чаданы болгаш херим шитип база аргы-шөвөр тургузар херек. Чаданы хун бүрүде аштан, а пөделде бир капап сола аам ийби хоуукутуңг чамыг сүг-биле чүп турар. Чаданың үнер аксылга идиикти богуң аштар саарычыншты, аам дөңөр чөткүнүн ишине хөлдөрдөн кылган чаданын белеткээр, тоң дора шөгере-ле шыла кедениң салыр херек. Шаараш четкининда, оң адаанда шааламын-даа богуң хун бүрүде аштан турар.

Херим шитип аргы-шөвөр тургузары аажок улаң ужуру-дулаам. Уруглар хүндүсү шаг-үениң үлүг кезинде даштыгаа ойнал чоругур дөршин бодар херек. Богуңг херим шитине уруглар чүгүле хирге бооракыр эвес харын чуунду хөөбөктери атын чыдар, сөөктер, мымыраалар ужуң, күскөлөр жапнажы чогулаар, мындыг херим шити аарыктарын таран шөлтөңөр чери апаар, база мынды аарыктар хамыктың хурунда уругларга таваракын болур.

Онү амыкта херим шитип бөгү, мымыраалары, бак чыды чуртгалчыларынын бажырларын шитине чайлан чок шөлтөңөр кирер.

Онү ужурунда херим шитине бок хаарсаан тургузары чүгула. Токсен чуунду, бок херим шитип ботталдыр, бак чык үндүрер. Мымыра-ээл, күскө-күжүрүн чымылдыр чорукту болдурубас херек. Бок хаарсаан шаараш чери чок кылдыр муңгалштар.

СӨКП-ин Улут-Хем райкомунун кежигүүнү, «Күш-ажылдык хостуңг» сөөлгүтүңг парток секретары Күнга Ортевни ЧЕРТЕКТИН

мөчөзүн-биле холбаштыр СӨКП райком, райкууком, сөөлгүдү партокко, директорго, амыкчы комитетди болган райкуукомун уту өөредиле кылдын он аг-бүзөсине болгаш төредилеге хамы кааныштык алгерделен тур.

онү агын эки иткен кылар. Бок хаарсаан амык үгүлдү ханн турар херек, мычачас болза олче күскөлөр кирип, сөөктер ужуң турар апаар, а митар оортан бок-сакты үндүр дөкөктөп турар боор.

Бок хаарсаан чогуру үенинде божудун, богу көвүдө бөргө-ле шөгүрт чөртүп турар, пөделде ийден эвезин эвес катан он богуң аштан шөлтөр.

Капааланып чок бажырларга чунуңг төгөр оңгаларын кылган турар ужурагү. Чунуңг, толганчы боктар бол-ган өскө-даа аргы эвес чүндүрер херим шитине чайлан-вандыр төгөр, таралыр чашканын чорукту болдуруң черде болба.

Чайгы үедө бок хааржактарын, чуунду оңгаларын, капааластаттымыаан арылган бажырларын оңгаларын он хуу хлор чүгүлгөдү экиндилерин дөделде ийден эвезин эвес катан дефинициелен турар ужурагү.

Хой-шитиниң аргыларын бажырларын шөвөргүн турарын, аргыларын бажырлар болган чуунду оңгаларын чогуур үенинде аштан-арыган турарын херим шитиниң аштаным харагалап турар.

Бир эвес херим шитине куш, мал кажаалары бар болза, оларын ошон чогуур үенинде аштар дугайында салгып салыры чүгула.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫН САНИТАР-ЧЫРЫДЫШЫК БАЖЫНЫ.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ

Кызыл, Шетинкин-Кравченко күдүмчүзү, бажын № 3, ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторунун 21-63, редакторунун оралакчыларынын 35-24, проваганда кылдыянын 23-54, харысалаалыг секретарынын 23-35, партийи амыдырал кылдыянын 37-13, кулдура кылдыянын 23-54, емыз ажал-агыл кылдыянын 21-47, улетгур кылдыянын 22-64, чагаа кылдыянын 41-27, информатика база совет тургузуу кылдыянын 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларынын 27-41. Солун калайы баргалза 32-75 телефонго долгаар.

Солун неделеда 6 катап үнер